

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДУВАННЯ

© 2015 ЧОРНА М. В., КУШНІР Т. Б., БЕЗГІНОВА Л. І.

УДК 65.015.3:621.001.76

Чорна М. В., Кушнір Т. Б., Безгінова Л. І. Методика оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування

Метою статті є розробка методики оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування. У статті обґрунтовано методику оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування за низкою послідовних етапів. В основу запропонованого підходу покладено розрахунок показників ефективності управління інноваційною діяльністю, за які обрано рентабельність продукції підприємства машинобудування та частку ринку, яку воно займає. Виходячи з авторського бачення ефективності управління інноваційною діяльністю та певних принципових моментів була побудована матриця, заснована на порівнянні індексних показників ефективності. Використання для вирішення поставленого завдання матричного методу дозволяє здійснити оцінку з урахуванням певних критеріїв ефективності інноваційної діяльності підприємства машинобудування (прибутковість і конкурентоспроможність) і наявності великої кількості альтернатив (що з'являються в результаті порівняння індексних показників). За допомогою матриці проводиться чітка ідентифікація стану управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері інновацій.

Ключові слова: машинобудування, інноваційна діяльність, методика, ефективність, оцінка, підприємство.

Рис.: 2. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 13.

Чорна Марина Віталіївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки підприємств харчування та торгівлі, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: mv.1008@mail.ru

Кушнір Таміла Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри економіки підприємств харчування та торгівлі, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: titan1989@mail.ru

Безгінова Любов Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: bezginova@mail.ru

УДК 65.015.3:621.001.76

Черная М. В., Кушнир Т. Б., Безгинова Л. И. Методика оценки эффективности управления инновационной деятельностью предприятия машиностроения

Целью статьи является разработка методики оценки эффективности управления инновационной деятельностью предприятия машиностроения. Представленная в статье методика оценки эффективности управления инновационной деятельностью предполагает проведение ряда последовательных этапов. В основу предложенного подхода положен расчет показателей эффективности управления инновационной деятельностью, в качестве которых избраны рентабельность продукции предприятия машиностроения и доля рынка, которую оно занимает. Исходя из авторского видения эффективности управления инновационной деятельностью и определенных принципиальных моментов была построена матрица, основанная на сравнении индексных показателей эффективности. Использование для решения поставленного задания матричного метода позволяет осуществить оценку с учетом определенных критериев эффективности инновационной деятельности предприятия машиностроения (доходность и конкурентоспособность) и наличия большого количества альтернатив (появляющихся в результате сравнения индексных показателей). С помощью матрицы проводится четкая идентификация состояния управления инновационной деятельностью предприятия машиностроения, что является основой для принятия обоснованных управленческих решений в сфере инноваций.

Ключевые слова: машиностроение, инновационная деятельность, методика, эффективность, оценка, предприятие.

Рис.: 2. **Формул.:** 2. **Библ.:** 13.

Черная Марина Витальевна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики предприятий питания и торговли, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: mv.1008@mail.ru

Кушнир Таміла Борисівна – кандидат экономических наук, доцент, профессор кафедры экономики предприятий питания и торговли, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: titan1989@mail.ru

Безгинова Любовь Ивановна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента организаций, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: bezginova@mail.ru

УДК 65.015.3:621.001.76

Chorna M. V., Kushnir T. B., Bezginova L. I. Methods for Assessing the Efficiency of Management of Innovation Activity of Machine-Building Enterprise

The article is aimed at developing methods for assessing the efficiency of management of innovation activity of machine-building enterprise. The use of methods for assessing the efficiency of management of innovation activity, provided in the article, involves several steps. The proposed approach was based on the calculation of efficiency indicators for management of innovation activity, the selected ones were: profitability of products of machine-building enterprise and the market share occupied. Proceeding from the author's vision of efficiency of management of innovation activity as well as of certain crucial points, a matrix based on comparing the indices of efficiency has been built. Using the matrix method for solving the formulated task allows to carry out an assessment based on some defined criteria of efficiency of innovation activity of machine-building enterprise (profitability and competitiveness) and availability of a large number of alternatives (appearing as a result of comparison of indices). Using the matrix, a clear identification of the status of management of innovation activity of machine-building enterprise is provided, which constitutes the basis for sound management decisions in the sphere of innovation.

Key words: machine-building, innovation, methods, efficiency, assessment, enterprise.

Pic.: 2. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 13.

Chorna Maryna V. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Catering Trade, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: mv.1008@mail.ru

Kushnir Tamila B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Economics and Catering Trade, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: titan1989@mail.ru

Bezginova Lyubov I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management of Organizations, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: bezginova@mail.ru

Машинобудівна галузь, як системоутворюючий елемент економіки, визначає темпи економічного розвитку всієї держави. Специфіка розвитку вітчизняної економіки, обумовлена значною динамічністю і невизначеністю, вимагає від машинобудівних підприємств досягнення високої конкурентоспроможності. Однак, згідно з даними Державної служби статистики, обсяг реалізованої продукції машинобудування у 2014 р. становив 94088,4 млн грн [1], що складало лише 7,9% загального обсягу промислової продукції. Це набагато менше, ніж у розвинених державах (понад 30%). З нього обсяг продукції машинобудування, реалізованої за межі України, становив 50861,1 млн грн (або 15,7% до всієї реалізованої промислової продукції). Обсяг нових замовлень на виробництво продукції машинобудування у 2014 р. складав 76439,7 млн грн (що менше за минулорічне значення на 19,7%), з нього обсяг іноземних замовлень – 47,5% (у 2013 р. – 52,5%). Валова додана вартість (ВДВ) у машинобудуванні у 2014 р. становила 6% від загальної ВДВ.

Фінансове становище галузі також погіршилося, про що свідчить зростання частки підприємств, діяльність яких була збитковою: у 2012 р. ця величина становила 34,8%, у 2013 р. зросла до 35,8%, а за 2014 р. частка збиткових підприємств сягнула 36,2% [1]. Рівень рентабельності операційної діяльності також мав тенденцію до зниження.

Більшість видів вітчизняної машинобудівельної продукції характеризується невисокою конкурентоспроможністю, яка в основному досягається за рахунок низької ціни. Напрямок підвищення конкурентоспроможності підприємств машинобудування є набуття стійких конкурентних переваг шляхом впровадження інновацій. Проте інноваційна активність у галузі машинобудування недостатня. Однією з основних причин цього є відсутність інвестицій і доступних кредитів, унаслідок чого вітчизняним підприємствам важко переорієнтуватися на нові ринки збуту. Тому найважливішим напрямком роботи зі створення умов для стабільної роботи галузі є забезпечення попиту на внутрішньому ринку [2]. Саме тому важливими і актуальними стають питання управління інноваційною діяльністю на підприємствах машинобудування та оцінки його ефективності.

Вирішенню проблемних питань у площині зазначеного напрямку присвятили свої дослідження багато відомих учених, серед яких: Й. Шумпетер, М. Портер, Г. Гольдштейн, Є. Загороднова, С. Ілляшенко, Г. Рачинська, а безпосередньо у сфері машинобудування – Ю. Гусак, Л. Малюта, О. Матюша, Т. Моїсеєнко та ін.

Так, ще Й. Шумпетер визначив інновації як один із пріоритетних факторів забезпечення конкурентних переваг [3]. З ним погоджувався і М. Портер, підкреслюючи, що для формування конкурентних переваг найбільш типові такі новації: нові технології, нові або змінені запити покупців, поява нового сегмента ринку, зміна вартості або наявності компонентів виробництва, зміна урядового регулювання [4]. Гусак Ю. і Моїсеєнко Т. проаналізували вплив інноваційної активності на результати функціонування підприємств і дослідили ефективність інноваційної діяльності в підприємствах машинобуду-

вання України [5; 6], а С. Ілляшенко розглянув підходи до стратегічного планування та управління інноваційною діяльністю на засадах маркетингу інновацій [7]. Робота Матюши О. спрямована на розробку критеріїв і побудову системи методів оцінки ефективності інноваційної діяльності для підприємств машинобудівного комплексу з позицій формування фундаменту для переходу до соціально орієнтованої інноваційної моделі економіки [8]. Рачинська Г. і Лісовська Л. обґрунтовують таку систему показників, застосування якої дозволить об'єктивно оцінити рівень інноваційної привабливості для суб'єкта прийняття рішення [9]. Малюта Л. визначає методологічні засади формування моделі комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності та обґрунтування послідовності етапів інтегрального оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства [10].

Більшість дослідників зосереджуються на визначенні пріоритетних напрямів розвитку для отримання конкурентних переваг і забезпечення конкурентоспроможності підприємства за рахунок впровадження інновацій, не залишаються без уваги й питання методології оцінки ефективності інноваційної діяльності. Водночас відсутній єдиний підхід до побудови адекватної сучасним умовам системи оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю в підприємствах машинобудування.

Метою роботи є розробка методики оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування.

Характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є не тільки високий динамізм змін, що відбуваються в окремих галузях і сферах діяльності, але й поглиблення проблем, викликаних кризовими явищами. За таких умов успішне функціонування підприємства на ринку передбачає утримання ним конкурентних позицій та забезпечення можливостей для майбутнього розвитку.

Основою формування стійких конкурентних переваг і високої конкурентоспроможності підприємства машинобудування є інноваційна діяльність, що являє собою діяльність зі створення, впровадження та комерціалізації наукових розробок, яка в умовах принципової новизни результату і випередження конкурентів у часі забезпечує надприбуток і надає монополієне становище на певний період часу [11, с. 19]. Ґрунтуючись на таких позиціях, за мету управління інноваційною діяльністю визначено підвищення конкурентоспроможності підприємства на конкретному ринку промислової продукції (зовнішньому, внутрішньому, регіональному) або його сегменті.

Управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування є ефективним у тому випадку, коли приводить до підвищення (досягнення необхідного рівня) конкурентоспроможності підприємства на певному ринку або його сегменті після впровадження конкретних інноваційних проектів. При цьому необхідно враховувати такі принципові моменти: різноплановість інновацій (управлінські, технологічні, виробничі, функціональні та ін.); порівнянність витрат на забезпечення системи управління інноваційною діяльністю (на залучення персоналу та всіх необхідних ресурсів) із результатами;

обов'язкове забезпечення інноваціями зростання конкурентоспроможності (у нестабільній ситуації на ринку можливі варіанти з утримання конкурентоспроможності на певному рівні) і прибутковості організації.

За даних умов підприємства зтикаються з відсутністю теоретичних підґрунть для розробки практичних управлінських рішень. З метою забезпечення підприємств машинобудування відповідним методичним інструментарієм була розроблена методика оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю, яка врахує специфіку цієї діяльності у машинобудуванні та особливості підприємств галузі. Основні підходи до даної розробки були запропоновані авторами в праці [12].

Методика оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування передбачає проведення ряду послідовних етапів, представлених у вигляді такої технології (рис. 1).

На *першому етапі* відбувається формування інформаційної бази, що передбачає збір і систематизацію необхідної для оцінки ефективності внутрішньої і зовнішньої інформації на основі даних бухгалтерської та статистичної звітності підприємства машинобудування, відомостей про загальноекономічний розвиток країни / галузі тощо. Для забезпечення цілей оцінки інформація збирається не менше, ніж за два роки.

На *другому етапі* розраховуються показники частки ринку і рентабельності продукції.

Для успішної реалізації інноваційної діяльності необхідний обсяг капітальних вкладень повинен визначитися вимогами ринку і, зокрема, ринковим попитом, що викликає необхідність встановлення максимального обсягу продажів майбутнього інноваційного продукту з урахуванням прогнозованої кон'юнктури [13]. Оскільки обсяг випуску продукції відповідає конкурентоспроможності організації, то показник частки ринку є ключовим під час оцінки положення інноваційної продукції або підприємства машинобудування в цілому на ринку.

Частка ринку визначається як відношення обсягу продукції підприємства до загальної ємності даного ринку / сегмента за конкретний період часу (формула (1)):

$$ЧР = \frac{ОП_{П}}{ОП_{З}}, \quad (1)$$

де $ОП_{П}$ – обсяг продукції підприємства машинобудування у грошовому або натуральному вираженні;

$ОП_{З}$ – обсяг реалізації продукції даного типу на ринку / сегменті.

Показник частки ринку визначається до впровадження інноваційного проекту підприємством та після його впровадження.

З точки зору економіки, показником економічної ефективності підприємства найчастіше виступає рентабельність продукції, яка розраховується у вигляді коефіцієнта відношення прибутку від реалізації продукції до поточних витрат на її виробництво. Такий показник демонструє окупність інноваційних проектів, а також витрат виробництва.

Для забезпечення адекватності розрахунку рентабельності доцільно проводити з операційного прибутку до оподаткування (формула (2)):

$$РП = \frac{ОП}{С}, \quad (2)$$

де $ОП$ – операційний прибуток підприємства машинобудування, гр. од.;

$С$ – повна собівартість реалізованої продукції підприємства машинобудування, гр. од.

Аналогічно даний показник визначається до впровадження інноваційного проекту підприємством та після його впровадження.

На *третьому етапі* за допомогою індексних показників рентабельності продукції ($I_{РП}$) і частки ринку ($I_{ЧР}$) формується матриця «Рентабельність – Частка ринку» (рис. 2), детальний опис якої наведено в попередній роботі авторів [12].

Порівняння індексних показників дозволяють оцінити ефективність управління інноваційною діяльністю за критеріями конкурентоспроможності та доходності.

Рис. 1. Етапи оцінки ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування

За результатами порівняння значення індексів зміни коефіцієнтів можуть бути меншими за попереднє значення, дорівнюватиме попередньому або бути більшими, тобто $I_{PIi} \{<, =, >\} 1$. Для забезпечення однозначності результатів розрахунків було зроблено припущення:

- ✦ якщо $I_{PIi} > 1$ або $I_{PIi} \rightarrow \infty$, то вважається, що йому відповідає значення 1, а, де a – будь-яке натуральне число;
- ✦ якщо $I_{PIi} = 1$ або $I_{PIi} \rightarrow 1$, то йому відповідає значення 1;
- ✦ якщо $I_{PIi} < 1$, то йому відповідає значення 0, а, де a – будь-яке натуральне число.

На *четвертому етапі* відбувається ідентифікація ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства машинобудування за квадрантами матриці. Зокрема, позиціонування підприємства в *квадранті 1* свідчить про одночасне зниження (або втрату) конкурентоспроможності та доходності. Таке становище може пояснюватися згортанням інноваційної діяльності підприємства машинобудування, що характеризує управління нею як неефективне. Попадання підприємства в квадрант 9 характеризується позитивною динамікою частки ринку підприємства і його рентабельності, що свідчить про збільшення обсягів інноваційної діяльності та визначає її управління з позиції конкурентоспроможності та доходності як ефективне.

Позиціонування в інших квадрантах матриці говорить про інші варіанти переважно ефективного або неефективного управління.

Квадрант 2. Рентабельність продукції підприємства машинобудування після впровадження інноваційного проекту залишається незмінною ($I_{PI} = 1$) при зниженні частки ринку ($I_{CP} < 1$), що може бути результатом більш швидкого зростання обсягів інноваційної діяльності за ринком у цілому та, відповідно, свідчить про зниження конкурентоспроможності підприємства.

Квадрант 3. Зростання прибутковості інноваційної діяльності підприємства машинобудування при зниженні його частки на ринку певної продукції може виникнути внаслідок реалізації підприємством більш прибуткового, але меншого за обсягами інноваційного проекту, при цьому зростання обсягів ринку інноваційної продукції в цілому відбуваються більшими темпами,

ніж зростання обсягів інноваційної діяльності конкретного підприємства.

Квадрант 4. Дохідність підприємства машинобудування після впровадження інноваційного проекту знижується, що говорить про деяке погіршення ефективності управління інноваційною діяльністю за тих самих темпів зміни її обсягів. Проте цю ситуацію не можна оцінювати однозначно негативно, оскільки зменшення рентабельності може бути кроком для утримання наявної частки ринку.

Позиціонування підприємства машинобудування в *квадранті 5* у цілому нейтрально характеризує ефективність управління його інноваційною діяльністю за критеріями конкурентоспроможності та доходності.

Квадрант 6. Частка ринку підприємства після впровадження інноваційного проекту не змінилася (темпи зміни обсягів інноваційної діяльності підприємства аналогічні середнім за ринком), але дохідність збільшилася, що позитивно характеризує можливості майбутнього інноваційного розвитку господарюючого суб'єкта.

Квадрант 7. Позиціонування підприємства машинобудування в даному квадранті є схожим із позиціонуванням у квадранті 4 і свідчить про зростання його конкурентоспроможності: за рахунок меншої рентабельності підприємство захоплює більшу частку ринку. Звісно, такий стан не може тривати довго, оскільки знижує інноваційні можливості підприємства машинобудування.

Квадрант 8. Частка ринку підприємства машинобудування після впровадження інноваційного проекту збільшується, що може бути результатом незмінного рівня доходності. З позиції конкурентоспроможності та доходності така ситуація в управлінні інноваційною діяльністю оцінюється позитивно.

ВИСНОВКИ

Застосування запропонованої методики дозволить здійснити об'єктивну й адекватну умовам розвитку оцінку ефективності управління інноваційною діяльністю. Результати оцінки служать основою для прийняття управлінських рішень з підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю підприємств машинобудування і дозволяє знайти такі заходи у сфері інновацій, які сьогодні є найбільш оптимальними для сучасного підприємства. ■

$I_{CPi} \backslash I_{PIi}$	$I_{PIi} < 1$	$I_{PIi} = 1$	$I_{PIi} > 1$
$I_{DPI} < 1$	1 $I_{PIi} < 1$ $I_{CPi} < 1$	2 $I_{PIi} = 1$ $I_{CPi} < 1$	3 $I_{PIi} > 1$ $I_{CPi} < 1$
$I_{CPi} = 1$	4 $I_{PIi} < 1$ $I_{CPi} = 1$	5 $I_{PIi} = 1$ $I_{CPi} = 1$	6 $I_{PIi} > 1$ $I_{CPi} = 1$
$I_{CPi} > 1$	7 $I_{PIi} < 1$ $I_{CPi} > 1$	8 $I_{PIi} = 1$ $I_{CPi} > 1$	9 $I_{PIi} > 1$ $I_{CPi} > 1$

Рис. 2. Матриця «Рентабельність – Частка ринку»

I_{PIi} – індекс рентабельності продукції підприємства машинобудування; I_{CPi} – індекс частки ринку підприємства машинобудування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Костюк Д. Підсумки року для українського машинобудування / Д. Костюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua/ua/opinions/1385902-pidsumki-roku-dlya-ukrayinskogo-mashinobuduvannya>

3. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер / Пер. с нем. – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.

4. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер / Пер. с англ.; под ред. и с пред. В. Д. Щетинина. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

5. Гусак Ю. В. Оцінка інноваційної активності підприємств машинобудівної галузі в контексті державного регулювання організаційно-ресурсного забезпечення / Ю. В. Гусак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/EUPMG/2013/EUPMG313/Gusak.pdf>

6. Моїсєнко Т. Є. Ефективність інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України / Т. Є. Моїсєнко // Вісник Криворізького інституту. – 2009. – № 4 (20). – С. 106–110.

7. Ілляшенко С. М. Стратегічне управління інноваційною діяльністю на підприємстві на засадах маркетингу інновацій / С. М. Ілляшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 12. – С. 111–119.

8. Матюша А. А. Методы оценки эффективности инновационной деятельности предприятий машиностроительного комплекса : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Алексей Алексеевич Матюша. – Москва, 2011. – 26 с.

9. Рачинська Г. В. Визначення та оцінювання інноваційної привабливості підприємств / Г. В. Рачинська, Л. С. Лісовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/1012/1/42.pdf>

10. Малюта Л. Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства / Л. Малюта // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 1(4) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf>

11. Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. – 210 с.

12. Черная М. В. Методический подход к оценке эффективности управления инновационной деятельностью предприятия машиностроения / М. В. Черная, Л. И. Безгинова : Материалы IV Междун. научно-практ. конф. «Актуальные проблемы экономики и управления на предприятиях машиностроения, нефтяной и газовой промышленности в условиях инновационно-ориентированной экономики», Пермь, 28 апреля 2014 г. – Пермь : ФГБОУ ВПО «Пермский национальный исследовательский политехнический университет», 2014. – С. 281–287.

13. Васюхин О. В. Развитие инновационного потенциала промышленного предприятия : монография / О. В. Васюхин, Е. А. Павлова. – М. : Акад. Естествознания, 2010. – 175 с.

REFERENCES

Chorna, M. V., and Hlukhova, S. V. *Otsinka efektyvnosti innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv* [Evaluating the effectiveness of innovation activity]. Kharkiv: KhDUKht, 2012.

Chernaia, M. V., and Bezginova, L. I. "Metodicheskii podkhod k otsenke effektivnosti upravleniia innovatsionnoy deiatelnosti predpriatiia mashinostroeniia" [The methodical approach to the assessment of the effectiveness of management of innovative ac-

tivity of the enterprise engineering]. *Aktualnye problemy ekonomiki i upravleniia na predpriatiakh mashinostroeniia, neftianoy i gazovoy promyshlennosti v usloviakh innovatsionno-orientirovannoy ekonomiki*. Perm: Permskiy natsionalnyy issledovatel'skiy politekhnicheskii universitet, 2014. 281-287.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy : ofitsiinyi sait. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Husak, Yu. V. "Otsinka innovatsiinoi aktyvnosti pidpriemstv mashynobudivnoi haluzi v konteksti derzhavnoho rehuliuвання orhanizatsiino-resursnoho zabezpechennia" [Assessment of innovation activity of enterprises of engineering industry in the context of state regulation of organizational resources]. <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/EUPMG/2013/EUPMG313/Gusak.pdf>

Illiashenko, S. M. "Stratehichne upravlinnia innovatsiinoi diialnistiu na pidpriemstvi na zasakh marketynhu innovatsii" [Strategic innovation management in the company on the basis of marketing innovation]. *Aktualni problemy ekonomiki*, no. 12 (2010): 111-119.

Kostiuk, D. "Pidsumky roku dlia ukrainskoho mashynobuduvannya" [Results of the year for Ukrainian engineering]. <http://forbes.ua/ua/opinions/1385902-pidsumki-roku-dlya-ukrayinskogo-mashinobuduvannya>

Matiusha, A. A. "Metody otsenki effektivnosti innovatsionnoy deiatelnosti predpriatiy mashinostroitel'nogo kompleksa" [Methods for assessing the effectiveness of innovation machine-building enterprises]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05*, 2011.

Maliuta, L. "Otsiniuvannya rivnia innovatsiinoho rozvytku promyslovoho pidpriemstva" [Evaluation of innovative development of industrial enterprises]. <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf>

Moiseenko, T. Ye. "Efektyvnist innovatsiinoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv Ukrainy" [Effectiveness innovation machine-building enterprises of Ukraine]. *Visnyk Kryvorizkoho instytutu*, no. 4 (20) (2009): 106-110.

Porter, M. *Mezhdunarodnaia konkurentsia* [International competition]. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniia, 1993.

Rachynska, H. V., and Lisovska, L. S. "Vyznachennia ta otsiniuvannya innovatsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv" [Identification and evaluation of innovative attractiveness of enterprises]. <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/1012/1/42.pdf>

Shumpeter, Y. *Teoriia ekonomicheskogo razvitiia (Issledovanie predprinimatelskoy prybyli, kredita, protsenta i tsikla koniunktury)* [Theory of Economic Development (study of business profits, loan, interest and cycle conditions)]. Moscow: Progress, 1982.

Vasiukhin, O. V., and Pavlova, E. A. *Razvitie innovatsionnogo potentsiala promyshlennogo predpriatiia* [Development of innovative potential of industrial enterprises]. Moscow: Akademiia Estestvoznaniia, 2010.